

samlingarne hinna förses med dyrbar åbyggnad, må, utan vidlyftiga omgångar, kunna uppdelas och försäljas till lämpliga småbruk.

Stockholm den 24 januari 1913.

E. Åkerlund.

Nr 100.

Av herr Åkerlund, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om förenkling av arbetsmetoderna i den civila och ecklesiastika förvaltningen m. m.

Herr S. A. Hedin yttrade den 5 april 1902 i Andra kammaren i anledning av min i Riksdagen då väckta motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förenkling av arbetsmetoden inom den civila och ecklesiastika förvaltningen, indragning av statstjänster m. m.: »När det kommer därhän, att Kungl. Maj:t tillsätter en kommitté för uppgörande av löneroglering för ämbets- och tjänstemän, kommer man nog, liksom för 30 år sedan, att uti en mellanmening nämna något om, att kommittén även har uppdrag att tillse, om icke någon förenkling i fråga om dessa tjänster kan göras, men därtill torde kommittén nog icke få tid, utan lönerogleringen blir nog det enda varmed kommittén kommer att syssla, och frågan om indragning av överflödiga tjänster glömmas bort då, liksom skedde på 1870-talet». Så blev det nog ock i huvudsak. Ja, jag medgiver villigt, att det varit för mycket begärt, att en kommitté, som hade så ofantligt mycket annat att syssla med, skulle se sig i stånd, att även grundligt sätta sig in i dessa frågor.

Emellertid synes mig det av Andra kammaren 1902 bifallna förslaget om skrivelse till Kungl. Maj:t i ärendet, nu, vida mera än då, behöva upptagas, sedan ej allenast statsverket synnerligen betungande lönerogleringar utefter snart sagt hela linien av landets ämbets- och tjänstemannakårer kommit till stånd, utan även antalet ämbetsverk och funktionärer

inom dem, i en för våra finanser rent av oroväckande grad under senare tider ökat, vartill kommer att på sina håll vederbörande knappast hunnit komma i åtnjutande av de dem beviljade betydliga löneökningarna, förrän de framkommit med nya krav på sådana, som det synes, ej alls reflekterande över varest medlen skola tagas. Om än landets verkliga skatteförmåga i någon mån skulle ökat under senare årtionden, så är den väl ändå dock ej obegränsad, och det torde vara välbetänkt att ock se till, att de medborgare, vilka ej tillhöra ämbets- och tjänstemannaklasserna, kunna finna en dräglig tillvaro här i landet av landets egna resurser.

Om, såsom man på många håll synes hava hoppats, det blivit så lyckligt i världen, att kostnaderna för vårt försvarsverk, utan större risk kunnat inskränkas, hade de så ofantligt ökade utgifterna för vår administration måhända ej varit så oroväckande, men den allmänna ställningen f. n. giver sannerligen ej vid handen, att våra försvarsutgifter inom överskådlig tid skola kunna nedbringas, vartill kommer de bebådade utgifterna för ålderdomsförsäkring, och endast dessa båda poster torde nödvändiggöra att tillse, om ej på andra håll besparingar kunna åvägabringas.

Så länge staten, kommuner och enskilda för sina företag i utlandet fortfarande upplåna ofantliga belopp; så länge våra glesnade skogar ännu mäktat inbringa lysande summor och vår nationalförmögenhet teoretiskt stiger, grundad, som den dock till stor del synes vara, på höjda taxeringsvärden, allt för ofta tillkomna i anledning av det hänsynslösa jobb och den vilda spekulation, som bedrivits med landets fastigheter under senare tider, tyckes det kunna gå för sig att alltjämt styra vår budget, men månne det ändå ej är på tiden att överväga, huruvida våra stats- och kommunalutgifter verkligen äro anpassade efter våra *egna verkliga tillgångar*, och om så ej visar sig vara fallet, det ej är skäl börja draga in på staten, åtminstone på något håll.

Föga hopp att så skall ske torde finnas, för så vitt det skall fortgå, som under de sist gångna tjugo åren, under vilka det synts som den största statsmannavisdom att kunna utforska nya skattekällor, vilka Sveriges stora folklager på ett eller annat sätt dock nog fått släppa till, och städse tillskapa nya dyrbara ämbetsverk med ty åtföljande luxuösa lokaler. Lyckligt vore förvisso, om den nya regimens män förmådde inslå på den sparsamhetens väg, vårt folk så väl behöver gå.

Då näst efter försvarskostnaderna utgifterna för vår administration och våra bildningsanstalter äro de, som tynga mest å vår budget, föreslog jag i Andra kammaren redan 1902, att en opartisk utredning måtte komma

till stånd, huruvida det ej, utan men för statsförvaltningen, kunde gå för sig, att efter hand indraga en del mindre krävande ämbets- och tjänstemannabefattningar, och på så sätt erhålla medel till *verkligen berättigade* löneförbättringar, utan att vårt redan då så skattetyngda folk behövde för detta ändamål ytterligare betungas.

Att en sådan åtgärd borde kunna vidtagas och därigenom väsentliga besparingar uppstå, förefaller så mycket sannolikare, om man tager kännedom om de ganska vittomfattande och fordrande privata värv ett ingalunda obetydligt antal af statens ämbets- och tjänstemän, i fullt ut lika hög grad nu som tillförne, handhava vid sidan av sina statstjänster.

Jag äger ju ej att uttala något som helst klander mot dem, vilka, jämte sina befattningar i statens tjänst, vetat förskaffa sig en hel del privata förvärv och sålunda »tjäna två herrar», efter som detta ju ingalunda är dem förmenat, men jag vågar hålla före, att, då staten med riklig hand numera tillsett, att nära nog samtliga ämbets- och tjänstemän kommit i åtnjutande av så pass rundliga löneförmåner under tjänstetiden och tillförsäkrats så rikliga pensioner efter avslutat värv, att de icke *med skäl* kunna förebära knappa lönevillkor såsom tvingande orsak att söka extra inkomster på annat håll, staten också bör äga kräva, att all rimlig arbetstid egnas dess tjänst. Det synes mig dessutom ingalunda gagneligt, att statens funktionärer låta engagera sig i en mängd enskilda affärsföretag, vilka t. o. m. kunna bero av och konkurrera med statens egna verk och inrättningar, vilkas vård blivit dem anförtrodda, helst de väl främst — synnerligen sedan de stigit till höga poster — borde stå utanför affärslivets mångahanda frestelser, för att städse, utan alla sidoinflytelser, kunna besluta och döma i dem förelagda ärenden. Om det gängse mångsyssleriet ohejdat får fortfa- ra, kan man förvisso riskera, att det anseende för omutlig redbarhet, opartiskhet och självständighet landets ämbets- och tjänstemän hittilldags i allmänhet åtnjutit och städse böra åtnjuta hos Sveriges folk, skall lida avbräck, vilket vore så mycket betänkligare, som ett ämbets- och tjänstemannastånd, till vilket folket med odelad aktning och tacksamhet kan se upp, helt visst är egnat att främst bland samhällsklasser uppehålla och främja aktning för lag och rätt i landet.

Vi hava nu under en längre tid gått på och höjt avlöningarna nära nog över allt inom statens verk, men detta kan väl ändock ej fortgå i det oändliga såsom åtskilliga intressenter tyckas önska, utan lifet var, även av dessa, få väl rätta mun efter matsäcken samt vara vänliga eftertänka, att det ock finnas andra medborgare, utan vilka tjänstemännen torde vara

överflödiga, och att dessa ej blott äro till för att draga samman medel till fyllande av omätliga krav, utan även de böra få njuta en dräglig tillvaro, för så vitt Sverige skall kunna förbliva deras hemland. Dessutom har väl näppeligen någon brist på sökande visat sig, så fort någon »statens kaka» varit tillgänglig, men väl har utvandring av landets närande folk-element varit oroande nog och måste ånyo taga fart, om forskningen efter nya skatter ej i någon mån avtager.

Då jag är övertygad om att en allsidig och opartisk undersökning av inom vår statsförvaltning rådande förhållanden skulle ådagalägga att för-
enklingar utöver de redan vidtagna kunde åvägbringas, att vida mera arbete flerstädes inom statens verk, utan någon som helst överansträngning, skulle kunna presteras och dymedelst åtskilliga befattningar befinnas umbärliga, att det ingalunda kan vara lämpligt, att statens ordinarie ämbets- och tjänstemän i stor utsträckning befatta sig med och använda en dryg del av sin arbetstid på privata affärsföretag, även då dessa alls icke hava med deras enskilda ekonomi att skaffa, samt slutligen konstatera att medel för verkligen berättigade löneregleringar lämpade efter vårt lands verkliga tillgångar och det vederbörande ålagda arbetet och ansvaret, fortfarande skulle kunna komma till stånd, utan statsverkets vidare betungande, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt opartiska och omdömesgilla personer att utreda, huruvida icke för-
enklingar uti arbetsmetoderna skulle kunna införas och åtskilligt mera arbete än nu presteras utav vissa tjänste-
innehavare inom vår civila och ecklesiastika förvaltning och därigenom en del befattningar efter hand kunna indragas, samt om icke den grannliga ställning statens ämbets- och tjänstemän böra intaga i sambället kräver inskränkning uti rätten för dem att egna sig åt privata uppdrag, och att Kungl. Maj:t sedermera ville för Riksdagen framlägga resultatet av den verkställda utredningen, ävensom förslag till de åtgärder, som i anledning av densamma kunna finnas erforderliga.

Stockholm den 21 januari 1913.

E. Åkerlund.